

En stemme fra dybet

- et essay om George Orwell på samfundets bund

■ Af Peter Olesen

Lad det være sagt med det samme! Jeg er en af dem, der er så privilegerede at have tag over hovedet i alskens vind og vejr året rundt. Samtidig er jeg i den trygge økonomiske situation, at jeg ikke konstant er tvunget til at tænke over – og vende hver mønt. Derfor er jeg lykkelig forskånet for den evindeligt udmærkede stressfaktor i kampen for at skaffe penge. Ej heller dulmer jeg mine daglige nederlag i bajere, sprut og stoffer. Og så har jeg et job. Kort fortalt: Jeg er ret beset velfungerende i samfundet af i dag.

Kan du undvære en mønt?

Hør, hvad skal denne form for selvpromoverende entré til for, kunne I så spørge? For det er da en forkromet selvfølgelighed, at sådan er det bare. Gå igennem byens gågade og iagttag massen af folk. Og forvis dig så om, at alle – nå ja, næsten alle – repræsenterer den ovennævnte livsstil.

Undgå så på din videre færd at vende blikket væk fra manden, der sidder på gaden, ubarberet og i laset tøjet, og som foran sig har et skilt, hvorpå der med nærmest ulæselig skrift står noget i retning af: »Kan du undvære en mønt?«. Hvor mange gange er vi ikke blevet konfronteret med et sådan møde, hvor vi så til gengæld har kvitteret med et hårdt foragtligt – men også et undrende blik på ham – lasen.

Fattigdommens befrielse

”Det lader til, at folk i almindelighed mener, at der eksisterer en race – helt for sig, som en afgørende forskel mellem tiggere, og andre arbejdende mennesker. En slags udstødte på samme måde som forbrydere og prostituerede”.

Denne betragtning kommer fra den engelske forfatter George Orwell (1903–1950) og er nedskrevet i hans debutbog *Elendighedens London og Paris* fra 1933. Orwell kom hurtigt til at fremstå som røvs

af det etablerede systems undertrykkelse af arbejderklassen og senere, som det fremgår i *Kammerat Napoleon* og *1984*, var han også en stærk kritiker af totalitarismen og dens strømninger.

Orwell havde stor respekt for det konkrete – der skulle kendsgerninger og førstehåndsviden på bordet. Derfor befandt han sig i mere end et år på samfundets bund. I fornedrende armod og i selskab med utallige forarmede skæbner. Hensigten var at chokere og udfordre middelklassen ved at afdække de levevilkår, samfundets svageste blev budt. Hvor hver dag var en udmærkede kamp for at overleve. Om mødet med denne armod konstaterer Orwell: ”Fattigdommen befrier en selv for de elementære levereglers tvang, på samme måde som rigdommen befrier andre for arbejdets byrde”.

At være på røven

Igennem yderst usentimentale beskrivelser giver han et førstehåndstryk af, hvordan livet leves som udstødt, unyttig og unødigt. Hvordan omverdens foragtelige blikke lurer på deres skuldre, hvad der sker med mennesker, når mistæneliggørelsen bliver en så rodfæstet del af deres tilværelse. Ikke mindst opleves de utallige ydmygelser, hvor bumser på sultegrænsen snydes, fordi man er velvidende om, at de ikke er i stand til at klage eller gå andet steds hen. Og samtidig er der sulten – denne drænende, udmærkede, men også konstante følgesvend, der på ingen måde mættes ved indtagelsen af det daglige, tørre brød og den fede margarine – hvis der overhovedet er noget.

Nætterne tilbringes i usle herberger, hvor folk ligger som sære, pjaltede bylder, hvor lagnerne og vaskekummerne er sorte af fedt og snavs. Hvor et ethvert forsøg på nattesøvn i kulde og fugt gentagne gange spolerer af sidemandens kontinuerlige hosten: ”En vammel boblen og en hakken, som om alle mandens indvolde var ved at blive krænget ud

George Orwell udrede middelklassen at afdække de få samfundets svage blev budt

Illustration: Alex Hughes

af ham. Manden var gammel med et gråt indsunken ansigt, som på et lig, og med bukserne viklet om hovedet. Hver gang han hostede, var der en eller anden, der bandede. Hold så kæft. Så hold da kæft for himlens skyld”.

Tolererer menneskeligt affald

Tilbage til 2004. Til manden, der sidder på gaden, ubarberet og i laset tøj. En masse forbedringer er heldigvis foranstaltet for, at han og andre ligesindede har fået bedre vilkår. Og alligevel er mange af de trængsler, som han daglig skal igennem, de selv samme som Orwell beskrev 71 år forinden.

Klassesamfundet er dog nogenlunde opløst. I Danmark findes i stedet et individualiseret samfund, en asen og masen uden at sanse, hvem som falder i svinget, og en relativ fattigdom. Tendenser, som bliver stærkere og stærkere. Begrebet nytteværdi eller funktionalitet står i dag øverst på manges liste over, hvad der skaber respekt.

En tigger eller en udstødt var ifølge Orwell: ”Et simpelt samfundsmæssigt affald, som man tolererer, fordi vi lever i en human epoke, men som man lige så afgjort foragter.”

Jamen – så er der jo ikke ændret meget, her syv årtier efter!

Peter Olesen er lærerstuderende og freelance-journalist.